

Förordning om tillämplig lag för rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelse av fordringar

Justitiedepartementet

2018-04-11

Dokumentbeteckning

KOM (2018) 96 slutlig

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tillämplig lag för
rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelse av fordringar

SWD (2018) 52 slutlig

SWD (2018) 53 slutlig

Sammanfattning

Kommissionen har föreslagit en förordning som reglerar tillämplig lag för rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelse av fordringar. Förslaget är en del av kommissionens handlingsplan för en kapitalmarknadsunion och syftar till att öka gränsöverskridande fordringsöverlåtelse genom att skapa en klarhet och förutsägbarhet i frågan om vem som äger en fordran efter en gränsöverskridande transaktion.

Regeringen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget. I förhandlingarna avser regeringen att verka för enkla och tydliga regler som på ett bra sätt balanserar förvärvarens intressen mot en tredje mans intressen. Regeringen ser dock ett behov av fortsatt analys av förslaget och särskilt den närmare utformningen av förordningens regler om tillämplig lag.

1.1 Ärendets bakgrund

Vissa frågor om tillämplig lag vid överlåtelse eller subrogation av fordran regleras i Rom I-förordningen (2008/593/EG). Rom I-förordningen innehåller regler om tillämplig lag på förhållandet mellan överlåtaren och förvärvaren och vissa frågor som rör gäldenären (artikel 14). Rom I-förordningen innehåller däremot inte några regler om tillämplig lag på frågan om överlåtelserns verkan i förhållande till andra tredje män än gäldenären (t.ex. överlåtarens borgenärer) eller frågan om vilken företrädesrätt den överlåtna eller subrogerade fordran ska ha. I Rom I-förordningen anges dock att kommissionen ska lägga fram en rapport om dessa frågor och att rapporten i förekommande fall ska åtföljas av förslag till ändring av förordningen (artikel 27.2). Kommissionens rapport publicerades 2016. Genom aktuellt förslag tar kommissionen initiativ till att reglera frågorna i en ny förordning.

Förslaget är en del av kommissionens handlingsplan för en kapitalmarknadsunion, (KOM (2015) 468, och presenterades tillsammans med ett meddelande om tillämplig lag på egendomsrättsliga verkningar av transaktioner med värdepapper.

Förslaget presenterades den 12 mars 2018.

1.2 Förslagets innehåll

Allmänt om förslaget

Förslaget syftar till att öka gränsöverskridande överlåtelser av fordringar genom att åstadkomma rättssäkerhet genom antagandet av enhetliga regler om tillämplig lag på unionsnivå. Det består av 15 artiklar.

Överlåtelse av fordringar är en mekanism som används av företag för att skaffa likviditet och få tillgång till kredit, till exempel via factoring och ställande av säkerhet, och av banker och företag för att optimera användningen av kapital, till exempel via värdepapperisering. Syftet med förslaget är att skapa en klarhet och förutsägbarhet i frågan om vem som äger en fordran efter en gränsöverskridande transaktion, vilket bl.a. kommer att främja gränsöverskridande investeringar i EU och skapa starkare och mer integrerade kapitalmarknader.

Förslaget reglerar inte frågor som omfattas av finalitydirektivet (1998/26/EG), säkerhetsdirektivet (2002/47/EG), bankdirektivet (2001/24/EG) eller registerförordningen (2013/389/EU).

Tillämpningsområdet

Förordningen tillämpas på rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelser av fordringar på privaträttens område när det finns en lagkonflikt. Förordningen tillämpas inte på skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor. Vissa frågor är undantagna från förordningens tillämpningsområde. Det handlar bl.a. om överlåtelser av fordringar som har sin grund i familjeförhållanden och överlåtelser av fordringar som har sin grund i växlar, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper, i den utsträckning som förpliktelseerna enligt sådana andra värdepapper följer av deras negotiabla karaktär (artikel 1).

Tillämplig lag

Huvudregeln i förordningen är att rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelser av fordringar ska vara underkastade lagen i det land överlåtare hade sin vanliga vistelseort vid tidpunkten för överlåtelser. Juridiska personer anses enligt förordningen ha sin vanliga vistelseort där huvudkontoret är beläget. Den vanliga vistelseorten för en fysisk person som bedriver näringsverksamhet är hans eller hennes huvudsakliga driftsställe. Om överlåtarens vanliga vistelseort har ändrats mellan två överlåtelser av samma fordran till olika förvärvare, ska företrädet för en förvärvares rättighet framför en annan förvärvares rättighet regleras av lagen i det land där överlåtare har sin vanliga vistelseort vid tidpunkten för den överlåtelser som först fick verkan gentemot tredje man enligt den lag som anvisats som tillämplig enligt huvudregeln (artikel 4.1). I vissa fall ska den lag som är tillämplig på den överlåtna fordran reglera rättsverkan gentemot tredje man. Det handlar om överlåtelser av kontanter som har krediterats ett konto i ett kreditinstitut och överlåtelser av fordringar som härrör från ett finansiellt instrument (artikel 4.2). När det gäller överlåtelser av fordringar med avseende på en värdepapperisering får överlåtare och förvärvaren välja att den lag som är tillämplig på den överlåtna fordran även ska vara tillämplig lag för rättsverkan gentemot tredje man (artikel 4.3).

Enligt förslaget ska lagen i det land som utpekats genom förordningens bestämmelser tillämpas även om det är lagen i ett land som inte är medlem i EU (artikel 3). Det är landets materiella rätt som ska tillämpas och inte dess internationellt privaträttsliga regler (artikel 8).

Den lag som är tillämplig enligt förordningen ska bl.a. reglera kraven för att säkerställa att överlåtelserna får rättsverkan gentemot andra tredje män än gäldenären och när förvärvarens rättigheter har företräde framför rättigheterna för en annan förvärvare av samma fordran eller framför rättigheterna för överlåtarens borgenärer (artikel 5).

Internationellt tvingande regler och ordre public

Förordningen hindrar inte tillämpningen av s.k. internationellt tvingande regler. Med detta avses regler som ett land anser vara så avgörande för att

skydda allmänintressen – t.ex. sin politiska, sociala och ekonomiska struktur – att landet kräver att de tillämpas vid alla situationer inom dess tillämpningsområde, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas enligt förordningen (artikel 6).

Tillämpning av bestämmelser i den lag som anvisas i förordningen får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning (artikel 7).

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Det finns inte någon svensk lagstiftning om tillämplig lag för rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelser av fordringar. Förslaget bedöms därför inte påverka befintliga regler om tillämplig lag på civilrättens område i svensk lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens bedömning är att förslaget inte har några budgetära konsekvenser. Regeringen delar denna bedömning. Kommissionen har inte presenterat någon jämställdhetsanalys av förslaget.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget. I dag finns det inga regler om tillämplig lag på EU-nivå som tar sikte på rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelser av fordringar. Förslaget bedöms kunna främja gränsöverskridande fordringsöverlåtelser och bidra till starkare och mer integrerade kapitalmarknader. Det finns dock ett behov av att fortsatt analysera förslaget och särskilt den närmare utformningen av förordningens regler om tillämplig lag.

Regeringen avser att arbeta för enkla och tydliga regler som undanröjer den juridiska osäkerhet som nu finns på området. Det är viktigt att arbeta för en god balans mellan olika intressen, bl.a. förvärvarens och överlåtarens borgenärer.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Det är ännu inte känt vilka ståndpunkter medlemsstaterna har.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Det är ännu inte känt vilka ståndpunkter institutionerna har.

Berörda myndigheter och organisationer kommer inom kort att beredas tillfälle att lämna synpunkter på förslaget.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har som rättslig grund angett artikel 81.2 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Artikel 81.2 c behandlar förutsättningarna för rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder och möjligheterna att besluta om åtgärder för att säkerställa förenlighet mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter. Det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpas, vilket innebär att Europaparlamentet och rådet gemensamt antar förordningen. Beslut fattas i rådet med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen anser att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

När det gäller subsidiaritetsprincipen kan, enligt kommissionen, förslagets syften inte uppnås av medlemsstaterna. De hinder som i dag finns vid gränsöverskridande överlåtelse av fordringar beror på att medlemsstaterna har olika materiella regler som reglerar rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelse av fordringar. Sådana hinder kan inte undanröjas av medlemsstaterna själva. Enligt kommissionen krävs det åtgärder på unionsnivå för att säkerställa att det i hela unionen anvisas samma lag som tillämplig lag för rättsverkan gentemot tredje man av överlåtelse av fordringar oberoende av vilken medlemsstats domstol som bedömer en tvist om äganderätten till en överlåtelse av fordringar.

När det gäller förslagets förenlighet med proportionalitetsprincipen framhåller kommissionen att rättssäkerhet på området antingen kan uppnås genom en harmonisering av medlemsstaternas materiella rätt eller genom en harmonisering av medlemsstaternas regler om tillämplig lag. Kommissionen har valt det senare alternativet eftersom det bara gäller gränsöverskridande fordringsöverlåtelse och inte påverkar medlemsstaternas materiella rätt. Det är därför den mest proportionerliga lösningen.

Regeringen delar bedömningen att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget avses att remitteras och regeringen kommer att analysera förslaget mot bakgrund av inkomna remissvar. Första behandlingen av förslaget i rådsarbetsgruppen (för civilrättsliga frågor) är planerad till juni månad. Det är inte känt när frågan tidigast förväntas komma upp på rådsmöte. Det är inte heller känt när Europaparlamentet kommer att påbörja behandlingen av ärendet.

4.2 Fackuttryck/termer

Subrogation: exempelvis när en borgensman övertar en fordran sedan borgensåtagandet infriats